

ÜKS HELEVALGE TUVI

I VAATUS

ELIN: Tule siia poole! Siin oli kunagi... Siin on see... noh, mis see oligi...

REIN: Oled kindel? Siin ei ole ju mitte midagi.

ELIN: Kohe näed... Oi... Ei. Siin oli ju hoopis... Või...

REIN: Millest sa räägid, ema?

ELIN: Neid siin küll ei olnud. Selles kohas olid hoopis...

REIN: Ema!

ELIN: Ja siit nägi merd. Aga nüüd... Ei, ma ei ole päris kindel, kas see on ikka õige koht.

REIN: Mõni ime. Siin on kõik tänavad ju ühesugused. Ja majad kõik ühtmoodi lagunenud.

ELIN: Kui ma laps olin, siis polnud ükski maja lagunenud. Siin oli elu!

REIN: Äkki hakkame nüüd tagasi minema? Siin on natuke... kõhe...

ELIN: Külma?

REIN: Jah, ja kuidagi imelik. Juba sellest hetkest saadik, kui me laevalt maha astusime. Kas sulle ei tundu, et see mees vaatab meid?

ELIN: Ma ei tea, võib-olla tõesti... Äkki ta tunneb meid? Ma teen juttu, äkki me oleme temaga sugulased või midagi?

REIN: Ema, ei! Palun ära räägi võõrastega! Lihtsalt ära vaata silma, siis ta läheb ise ära.

ELIN: Rein, pojakene, võta rahulikult. Istume, puhkame natuke ja siis otsime edasi. Me peame selle üles leidma! Mul on ju isegi võti alles... Hea küll, istume.

REIN: Kuhu me siin istume?

ELIN: Näiteks siia.

ELIN: Istu nüüd. Šokolaadi tahad?

REIN: Alati.

ELIN: Kalev... ilus. Tead, kui ma ei teaks, et see on Haapsalu, siis ma vist ei usuks. Kõik on nii teistmoodi...

REIN: Ma ei saa aru, millest nad siin seda šokolaadi teevad. Mida nad sinna sisse panevad? Kamašokolaad... Mis see on?

ELIN: Aa, kama! See on selline nagu jahu, odrast ja rukkist ja hernestest...

REIN: Hernestest? Okei, ma jätan selle võib-olla pärastiseks... Võib-olla me võiks nüüd...

ELIN: Istume veel hetke. Päris ära väsitab see matk. Ma magasin täna öösel jälle halvasti.

REIN: Miks?

ELIN: Ma nägin imelikku und. Ärkasin üles ja ei jäänudki rohkem magama.

REIN: Mis sa siis nägid?

ELIN: Ma teadsin, et kuskil on mererand. Ja ranna ääres on maja, meie kodu. Ja ma otsisin seda ja ma ei teadnud, kus see on. Ja siis korraga ma tundsin tuult, seda tuult, mis merelt puhub, see jahe tuul, aga see on teistsugune tuul kui kuskil mujal, hoopis teistsugune kui Floridas, ma teadsin, et see on Haapsalu lahe tuul, ja ma läksin sinnapoole, kust see tuul tuli, ja oligi meri, ja maja oli, meie kodumaja ja veranda ja ma astusin trepist üles ja sirutasin käe välja, et uks lahti teha... ja siis käis plahvatus... ja siis ma ärkasin üles. Ma olen näinud seda und palju kordi. Mul on praegu ka niisugune tunne, et äkki käib plahvatus ja ma ärkan...

REIN: Ära muretse, ema. Mingit plahvatust ei käi. Kõik on korras. Me oleme päriselt siin. Me jõuame kohale.

ELIN: Jah, ma tean. See on väga imelik, sest kui me sealt sisse keerasime, siis ma olin täiesti kindel, et see on õige tee, aga praegu ma ei tea... Oota, see siin on küll väga tuttav, seda ust ma mäletan...

ELIN: Minu ema õpetas, et jõuluküünla viimase leegi järgi saab ennustada, kas uus aasta tuleb hea või halb...

REIN: Aga meil on ainult elektriküünlad.

ELIN: Ja parem ongi! Tuleviku ennustamine on üks tänamatu töö. Enamasti läheb mööda.

REIN: Jah... Mida sa siis uuel aastal soovid, ema?

ELIN: Ma soovin, et me saaks Eestisse.

REIN: Ema, seal on Nõukogude Liit... Me ei saa sinna niikuinii...

ELIN: Ma lugesin uudiseid, Nõukogude Liidu poliitika on välismaalaste suhtes muutunud...

REIN: See võib olla ainult propaganda, et sinusuguseid sinna meelitada. Ja siis...

ELIN: Tõsi. Aga lootma peab. Kui saaks üks kord, kas või üks kord veel Eestisse...

REIN: Mis seal Eestis siis nii väga on? Sul on ju siingi kõik olemas.

ELIN: Oh, seal on kõik, kõik... Haapsalu, meri, promenaad, daamid ja härrad, kes jalutavad pühapäevarelvast Kuursali klaverimängu kuulama, noormehed, kes loevad luulet ja oskavad tantsida, ma mõtlen päriselt tantsida... Siis on seal Tšaikovski ja Valge Daam ja...

REIN: Minu teada on Tšaikovski surnud.

ELIN: See ei tähenda midagi.

REIN: Ja kes see Valge Daam on? Ka kummitus?

ELIN: Jah, see on üks selline naine, valges kleidis, kes näitab ennast ainult korra aastas.

REIN: Nagu halloweenil või?

ELIN: Eestis ei tähistata halloweeni. Valge Daam ilmub suvel.

REIN: Okei, huvitav.

ELIN: Ja meil on seal maja kohe rannapromenaadi ääres. Suvel saab otse aiast merre uju-ma minna.

REIN: Siin on ju ka meri. Ja ujuda saab peaaegu aasta läbi. Ja siinsed naised näitavad end ka mõnevõrra tihedamini kui korra aastas.

ELIN: Sind küll, Rein! Aga see ongi eriline, kui midagi juhtub niivõrd harva.

REIN: Võib-olla tõesti.

ELIN: Tead, mis seal veel on?

REIN: Mis?

ELIN: Kodu.

REIN: Kas see siin ei olegi su kodu?

ELIN: See on koht, kus ma elan. Aga seal on kodu. Kui me Eestisse jõuame, küll sa siis aru saad. Sulle hakkab seal veel meeldima, usu mind.

II VAATUS

REIN: Ema! Mida sa teed?

ELIN: Ma kirjutan.

REIN: Mida?

ELIN: Üht juttu. Võib-olla raamatut. Vaatame, mis sellest välja tuleb.

REIN: Ja millest see räägib?

ELIN: See räägib ühe väikese tüdruku läbielamistest pagulaslaagris...

REIN: Jälle mingitest kurbadest asjadest?

ELIN: Jah, jälle kurbadest asjadest.

REIN: Kes tahab lugeda kurbadest asjadest? Palju parem on lugeda toredatest asjadest, Mickeyst ja Goofyst...

ELIN: Aga eestlased tahavad lugeda sellest, mis kunagi oli...

REIN: Eestlased? Kes need eestlased veel on?

ELIN: Need on sellised inimesed... mina olen eestlane ja sinu vanaema on eestlane ja vanaema ja... ja sina oled pooleldi eestlane, Timothy-Rein. Paljud eestlased elavad ühel kaugel maal, mille nimi on Eesti... Aga kõigil eestlastel ei ole võimalik seal elada, nad on üle maailma laiali, aga nad räägivad eesti keelt ja... Kas sina tahaksid ka eesti keelt õppida?

REIN: Ei.

ELIN: Miks?

REIN: Ma ei tea. Millal isa koju tuleb?

ELIN: Siis kui ta tuleb. Mine nüüd mängima.

REIN: Tule ka minuga mängima!

ELIN: Las ma lõpetan selle ühe jutu ära, siis ma kohe tulen sinuga mängima.

REIN: Aga emme... kui need eestlased elavad kuskil kaugel ja on igal pool laiali... kuidas nad üldse teada saavad, mida sa kirjutad?

ELIN: Võib-olla nad ei saagi teada.

REIN: Aga miks sa siis kirjutad?

ELIN: Sest minul on seda vaja. Minuga on need päevad alati kaasas. See, mis juhtus laeval ja laagris ja lastekodus ja... Isegi kui ma päeval sellele ei mõtle ja suudan selle unustada, siis unes tuleb see kõik ikka tagasi ja...

REIN: Aga praegu sa ei ole ju unes, ema. Ema! Ema! Ärka üles! Tule minuga mängima! Ärka üles!

ELIN: Me läheme Eestisse.

REIN: Eestisse? Kuidas me sinna...

ELIN: Eestis on nüüd uued ajad. Ei, seal on jälle vanad ajad. Me saame nüüd tagasi minna.

REIN: Sa tahad öelda, et me lähme päriselt sinna... kus on Valge Daam ja Tšaikovski ja...

ELIN: Jah.

REIN: Päriselt?

ELIN: Päriselt ikka. Meil on seal maja. Suure verandaga. Täta Alma hoidis selle meie jaoks alles. Nii et me peame minema.

REIN: Okei. Aga need inimesed, kes seal nüüd elavad? Mis neist saab?

ELIN: Nemad lähevad sinna majja, mis nende käest ära võeti. Rein, ära muretse küll kõik kuidagi saavad... Meie saame tagasi koju! Muidugi hakkame me ka siin käima. Me peame ju sinu isa hauda korras hoidma ja...

REIN: Me võime palgata kellegi, kes seda teeks.

ELIN: Ei, ei. Seda pean ma ise tegema. Sinu isa oli fantastiline inimene, ma võlgnen talle nii palju...

REIN: Ema! Kuula mind! Aga mõtle nii – isa sai lõpuks rahu. Tal on nüüd hästi.

ELIN: Aitäh sulle, Rein. Oota, see siin on küll väga tuttav, seda ust ma mäletan...

REIN: Mis juhtus? Mida need inimesed rääkisid?

ELIN: Seda on väga keeruline tõlkida...

ELIN: Hommikust, Rein!

REIN: Hommikust, ema! Ütle mulle, miks Eestis kullerid paljajalu käivad?

ELIN: Mida?

REIN: Miks kullerid Eestis paljajalu käivad? Või vähemalt vanasti käisid?

ELIN: Kust sa seda võtad?

REIN: See on ühes sinu vanaisa luuletuses... ma lasin AI-l selle ära tõlkida, ma tahan ka aru saada, miks ta Eestis nii hinnatud on. Siin on öeldud: „kuller läheb paljajalu...”

ELIN: Mis luuletus see selline on?

REIN: „Koju kunas jälle sõuad,

Koju kunas jälle jõuad

Oma lapsepõlve randa,

Suud et pisarsilmil anda

Oma kodukohale,

Oma marjameelele...

Sõit-sõit, sõit-sõit, läbi salu

Kullerkupp läeb paljajalu..."

ELIN: Aa! See pole kuller... see on kullerkupp.

REIN: Mis see on?

ELIN: See on üks lill, kollane lill... sa tead küll...

REIN: Kas nartsiss?

ELIN: Ei, üks teine...

REIN: Võilill?

ELIN: Ei, veel üks... mul ei tule praegu meelde see sõna...

REIN: Kullerkupp? Ma pole sellist lille näinudki.

ELIN: Jah, Ameerikas seda pole. See kasvab ainult siinkandis. Ma näitan sulle, kui kevad tuleb.

REIN: Hea küll. Mida me siis täna teeme?

ELIN: Mida sa teha tahaks?

REIN: Võib-olla peaks need asjad lahti pakkima, mis me kaasa võtsime... mööbli kokku panema ja...

ELIN: Ei tea, Rein. Vahest mitte täna. Vaatame... Siin on tegelikult ju päris kena. Istume. Ja joome kohvi. Ja vaatame, mis see päev toob...